

גנזי המלך

קובץ שבועי בענייני יהדות מהוצאת **ארבע כנפות** 137

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-90,000 עותקים

"ואלה שמות בני ישראל הפאים מצרימה"

"חושף שבטו שונא בנו"

מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א

בְּדֶרֶךְ עוֹלָם (תהילים קלט כד) (ב"ר מד י). שימותו בניו וילכו: **"בְּדֶרֶךְ עוֹלָם"**. כל עצמם לא באו אלא להעמיד: **"דֹּר יִשְׂרָאֵל בְּדֶרֶךְ"** (תהילים קיב ב). ואיך אפשר להאשיםם שלא הדריכו את זרעם?

אמנם להגיע לביאור הענין, עלינו להבין שכאן כרוכות כמה נקודות. ראשית כל: הנסיון הגדול בגדול בניו הוא, במה שנוגע לרגשות הטבעיים שהאדם מרגיש כלפי בניו, אין אדם שאינו דורש את אושר צאצאיו ומוכן הוא למסירות רבה להבטיח אושרם, אולם שונים הם זה מזה בהבנת מהות האושר האמיתי של זרעם. אם האדם ילך אחרי הרגש הטבעי ללא הבחנה, עלול הוא להאחז בטעות הנפוצה, שההורים מקדישים את מיטב שנותיהם לצבור הון עבור בניהם שלא יחסר להם מאומה.

טועים הם במה שחושבים שהצלחת בניהם תלוי בכסף שיכינו להם וגם במה שמאמינים שהאהבה והמסירות שהם מראים לבניהם, מעוררת בהם אהבה ומסירות דומה לגבי ההורים. כל ההנחה בטעות יסודה וכל עמלם להבל וריק ומבזבזים את חייהם ללא הועיל ומי יודע אם יתקיים הממון, או אם יביא אתו קללה, במקום ברכה? וגם אם יתעשרו בניו, אינם מכירים לו טובה על זה.

ואפילו אם יכירו טובה, לא יוכלו לעזור לו, אחרי שההריך מנוחת נפשו כל ימיו ברדיפת הממון והסיח דעתו מבית עולמו וכמו שנאמר: **"מונבו המלך עמד ובזבו כל נכסיו לעניים. שלחו לו קרוביו**

בעל מום למצות הזקין נעשה בעל מום למצות [נכסף]. **הדא דאת אמר ברשעים אבל בצדיקים "והמלך דנר זמן פא בנמים"** (מלכים א א) (מא א א) **אפילו (בדוד המלך) שהוא זקן, מלך** (מדרש זוטא קהלת א) אינו נופל ממדרגתו.

מזה רואים איך שהרשעים נכשלים בנסיון הבנים ונעשים פגומים לתורה ומצוות, אבל הצדיקים נשארים על עומדם לכלכל ענין משפחתם באופן שלא יפריע אותם מעבודת ה'. והראיה מדוד המלך! ואם כן, איך יתכן לומר שדוד לא חייב את בניו כראוי וגרם שיצא אבשלום לתרבות רעה?

עוד במדרש: **"רבי יודן ורבי אייבו בשם רבי יוחנן: 'ב' בני אדם אמרו דבר אחד, אברהם ודוד. אברהם כתיב ביה "ה' מה תתן לי" (בראשית טו ב) אמר לפניו: "רבש"ע אם עתיד אני להעמיד בנים ולהכעיסך מוטב לי: "וְאֶנְכִי הוֹלֵךְ עִירֵרִי" (בראשית טו ב). דוד אמר: "חֲקַרְנִי קַל וְדַע לְבָבִי" (תהילים קלט כג) דע הפורשים ממני **"וְרָאָה אִם דֶּרֶךְ עֲצָב בִּי וְנַחְנִי בְּדֶרֶךְ עוֹלָם"** (תהילים קלט כד) אמר לפניו רבש"ע אם עתיד אני להעמיד בנים להעציבך מוטב לי: **"וְנַחְנִי****

"וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַפְּאִים מִצְרַיִמָּה אֶת יַעֲקֹב" (שמות א א).

"חושף שבטו שונא בנו" (משלי יג כד), שכל המונע בנו מן המרדות, סוף בא לתרבות רעה ושונאהו, שכן מצינו בישמעאל. כיוצא בו; **"וַיֵּאָהֵב יַצְחָק אֶת עֵשָׂו"** (בראשית כה כח) לפיכך יצא לתרבות רעה על אשר לא רדהו. כיוצא בו דוד, שלא יסר לאבשלום בנו, יצא לתרבות רעה. אתה מוצא שאברהם יסר את יצחק בנו. כיוצא בו; היה יצחק משחר מוסר ליעקב שלמדו תורה ויסרו בבית תלמודו. ואף יעקב אבינו יסר את בניו ולמדם שלא היה בהם פסולת, שכן כתיב: **"וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַפְּאִים מִצְרַיִמָּה"**, השוה כולם ליעקב, שכולם צדיקים' (מדרש רבה שמות א א).

דברי המדרש סתומים: דאך אפשר לומר על אברהם אבינו אשר התורה העידה עליו, **"כִּי יִדְעֲתִיו לְמַעַן אֲשֶׁר יִצְוֶה אֶת בְּנָיו וְאֶת בִּיתוֹ אַחֲרָיו"** (בראשית יח יט) שנתרפה בחינוכו של ישמעאל? ובפרט שמצאנו שדוקא כן עסק בחינוכו! כמו שכתב המדרש על הפסוק: **"וַיִּתֵּן אֵל הַנְּעָר..."** (בראשית יח ז) זה ישמעאל, לזרוזו במצוות' (ב"ר מח ד).

גם מצאנו בליקוט קהלת על הפסוק: **"הִבֵּל הַבָּלִים אָמַר קִהְלֵת"** (קהלת א ב), שהשבעה **"הַבָּלִים"** ש"אָמַר קִהְלֵת" הם כנגד שבעה עולמות שאדם רואה ואחד מהם: **"נשא אשה נותן עליו אוכף נעשה חמור [נעשה] בעל מום לתורה ראה לו בנים נעשה לו ככלב נצרך ככלבא כשביל מזונותיו ומזון בניו ונעשה**

ואמרו לו: "אבותיך הוסיפו על שלהן ועל של אבותיהן ואתה ביזזת את שלך ואת של אבותיך" אמר להם: "כל שכן, אבותי גנזו בארץ ואני גנזתי בשמים, שנאמר: **"אָמַת מֵאַרְצוֹ תִצְמַח וְצִדֵק מִשָּׁמַיִם נִשְׁקָף"** (תהילים פה יב) אבותי גנזו אוצרות שאין עושים פירות ואני גנזתי אוצרות שהן עושים פירות, שנאמר: **"אִמְרוּ צִדִיק כִּי טוֹב כִּי פָרִי מַעֲלָלֵיהֶם יֹאכְלוּ"** (ישעיה ג י) אבותי גנזו במקום שהיד שולטת בו ואני גנזתי במקום שאין היד שולטת בו, שנאמר: **"צִדֵק וּמִשְׁפָּט מִכֹּחַ כֶּסֶף"** (תהילים פט טו) אבותי גנזו ממון ואני גנזתי נפשות, שנאמר: **"וְלִקַּח נַפְשׁוֹת חַסֵּם"** (משלי יא ל) אבותי גנזו לאחרים ואני גנזתי לעצמי, שנאמר: **"וְלֹא תִהְיֶה צִדְקָה"** (דברים כד יג) אבותי גנזו בעולם הזה ואני גנזתי לעולם הבא, שנאמר: **"וְצִדְקָה תִצְיֵל מִמֶּנֶת"** (משלי י ב') (ירושלמי פאה ג.).

אי הסתפקותו של האדם בקניני העולם ורצונו לגדל את בני ביתו בעשירות, הם שמשעבדים את האדם להבלי העולם ופוגמים אותו לתורה ומצוות וסופו של דבר שהבנים המפונקים אינם גורמים נחת לאביהם.

וכבר סיפרו בגמרא: איך שרב הונא מצא תמרה שמנה ולקחה לעצמו ואחר כך פגע ברבה בנו שהריח את התמרה ונתנה לו, כשבא הבן של רבה לקח רבה את התמרה שקבל מאביו ונתנה לבן שלו, אמר לו רב הונא: **"בני, שמחת את לבי והקהית את שיני"** ופירש רש"י: **"שהראיתיני שאהבתך על בנך יותר מעלי שנטלת ממני ונתת לו"** (רש"י סוטה מט.). ששמחו במה שהריח את התמרה, שזה מורה על טהרה, אבל הקהה את שיניו במה שלקחה ממנו ונתנה לנכד והראה שאהבת בנו יותר גדולה מאהבת אביו.

ומסיימת הגמרא: **"דאמרי אינשי: רחמי דאבא - אבני, רחמי דבני - אבני"** (בבלי סוטה מט.). זה שאומרים הבריות שאהבת האב אמנם על הבן, אבל אהבת הבן היא על הבן שלו.

וכל זה ברשעים שאינם מטיבים להבין מה הוא האושר האמיתי, אבל הצדיקים משתדלים להדריך את בניהם בדרך התורה ולהעמידם בקרן אורה ואינם דואגים להשאיר להם ירושות גדולות, כמ"ש אצל ריש לקיש שהשאיר לבנו איזה דבר קטן **"קבא דמוריקא"** וקרא על עצמו הפסוק: **"וְעֲזַבוּ לְאַחֲרַיִם חֵילִם"** (תהילים מט יא גיטין מז.).

חשוב להם יותר מדי הזמן הקצוב עלי חלד מלהפסידו ברדיפת דברים חסרי ערך כקניני העולם הזה, יודעים הם שהנחת האמיתי מהבנים הוא כשרואים איך

שממשיכים בדרך הישר, כמ"ש במדרש: **"כל מי שיש לו בן יגע בתורה הוא מתמלא עליו רחמים"** (ב"ר סג א.).

ואחרי שהגענו להבנה זאת נוכל להבין התביעה שהיתה על גדולי עולם בנוגע לחינוך בניהם, שלא היתה הכונה שדבר זה לא היה חשוב בעיניהם או שלא הדריכו את בניהם כראוי, אלא שבאו לומר שלא הספיק כל חינוכם כל זמן שלא יסרם בשבט מוסר דוקא, כל רצונם הטוב של האבות וכל הדרכתם לא היו כדאי שיקלטו בלב הנער בלי הרצועה שתסייע.

ומשמע מדברי המדרש; שאפילו בנים שלא היו כל כך מעולים, כמו: ישמעאל עשו ואבשלום, בכל זאת היה מועיל המוסר לכל הפחות שלא יצאו לתרבות רעה, אבל איפה שיסרו האבות את בניהם כמו אברהם ליצחק, יצחק ליעקב ויעקב לבניו הצליחו הבנים ולא עוד אלא שהוסיפו אהבה לאביהם וכבודם, כדאיתא במדרש.

כמה מוסר השכל יש לקחת מזה, אחרי שגדולי עולם שהיו כה דבקים בהקב"ה ונסיון הבנים לא הפריע להם כהוא זה וכל עצמם לא באו אלא להעמיד דור ישרים ובכל זאת מזה שנמנעו מליסר את בניהם יצאו לתרבות רעה.

אם כן, קל וחומר בן בנו של קל וחומר שעלינו לפקח בשבע עינים על חינוך בנינו וליסרם כראוי, כדי שלא ימשכו אחרי הבלי העולם וכזביו, אלא ישימו מעינים בהמשך דרכו של ישראל סבא ובזה נקוה שיתקיים בנו: **"תַּתַּח אֲבֹתֶיךָ יְהִי כְנִיָּה"** (תהילים מה יז). (המוסר והדעת).

ההבדל בין ירבעם למשה

"וַיֹּאמֶר בִּי ד' שְׁלַח נָא בְיָדְךָ תְּשַׁלַּח" (שמות ד יג). **"כל אדם ראוי לו להיות צדיק כמשה רבינו, או רשע כירבעם"** (רמב"ם הלכות תשובה ה). אין הדברים אמורים לפי מדת הכרתנו את משה רבנו ואת ירבעם בן נבט, הנראים כשני קצוות שלא יתחברו יחד. אלא כל אדם, אפילו כמשה רבנו יכול ברגע אחד להיות לירבעם בן נבט! וירבעם בן נבט יכול ברגע קט להיות משה רבנו!.

"כִּי הָאָדָם יִרְאֶה לְעֵינָיו וְהוֹ יִרְאֶה לְלִבּוֹ" (שמואל א טז). השגתנו בהבדל שבין משה רבנו ובין ירבעם בן נבט מתבטאת רק בלבוש החצוני. וכדי לפשוט צורה של ירבעם וללבוש צורה של משה ולהיפך, צריך אפוא לפשוט מלבוש אחד וללבוש מלבוש אחר. גם נראה שמעשיו והתנהגותו

צריכים להיות שונים.

אבל אליבא דאמת, לא כן הדבר! כי באותו מעשה עצמו, באותו הלמוד עצמו, יכול האדם לפשוט צורה ולהשתנות, מבלי התפשטות חצונית וכמ"ש ר' ישראל ז"ל: **"לְרַגְעִים תִּבְחַנְנִי"** (איוב ז). שכל רגע ורגע הוא אדם מיוחד, בכל רגע ורגע מציירים את דמות האדם באותה שעה והתמונה קיימת לנצח נצחים! יתכן אפוא, כי יראו לאדם שחושב את עצמו לצדיק גמור, תמונה בה הוא נראה פחות שבפחותים, כיון שציירו אותה ברגע שנראה כך.

ודומה הדבר: לאדם העומד לפני צייר המצייר כל תנועותיו בכל רגע ורגע מבלי הפסק ויתכן שיציירו תמונה שיתבייש בה מאד למשל כשהוא ערום, גם אם ילבש אח"כ בגדי מלכות, הכל לשוא, כי התמונה נשארת עדי עד.

וכשנשקיף על מעשיהם של משה ושל ירבעם, נראה, כי נבדלו במעשיהם בדבר מועט; משה רבנו אמר: **"שְׁלַח נָא בְיָדְךָ תְּשַׁלַּח"**. אין מקום לומר שהוא סרב ללכת בשליחות ה' ח"ו, אמנם כתוב על זה: **"וַיִּצְרַח אֶף ה' "** (שמות ד). אך בהכרח נאמר כי: אין **"וַיִּצְרַח"** האמור כאן, דומה ללשון **"וַיִּצְרַח"** האמור במקומות אחרים, אדרבה, דוקא אדם שבכחו לומר: **"שְׁלַח נָא בְיָדְךָ תְּשַׁלַּח"** ראוי לילך בשליחות זו ורק על ידו יתקיים: **"וַיִּרְאֶה וְשָׂמַח בְּלִבּוֹ"** (שמות ד יד).

מטבע הדברים, אימתי מרגיש חברך כי מקופח הוא, כשהדבר נובע אצלך ממקור מושחת של יצר ההשתלטות, אבל אם אינך נלהב מצד הטבע אלא מנקודת האמת ודאי ישמח בלבו.

והפוכו של דבר, אצל ירבעם: **"אמר רבי אבא: אחר שתפשו הקדוש ברוך הוא לירבעם בבגדו ואמר לו: "חזור בך! ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן"**. אמר לו: **"מי בראש?"** **"בן ישי בראש!"** **"אי הכי, לא בעינא"** (סנהדרין קב.). יתרה מזו אמרו חז"ל: בשביל **"וַיִּסְתֵּר מִשֶׁה פָּנָיו"** (שמות ג). **"א"ל הקב"ה: "חייך בשביל שחלקת לי כבוד, אני חולק לך כבוד, לעיני כל ישראל"** (תנחומא שמות יט). הרי לנו מזה הסכמה מצד הבו"ת על גדולת הדבר ומעלתו, כי מחמת הכרתו הגבוהה ברוממות השם, היה מתבייש וכסה פניו, אעפ"כ כשבקש: **"הֲרָאִי נָא אֶת פְּכֻדֶךָ"** (שמות לג). אמר לו הקב"ה: **"כשרצייתי, לא רצית, עכשיו שאתה רוצה, אני אינני רוצה"**.

למדנו: כי עם ההסכמה, נבעה מכאן גם תביעה כלפיו, שהיה יכול להתעלות במעלה יותר גבוהה. ■

מוסר

"אֶכֶן נוֹדַע הַדָּבָר"

יהודי מול מצרי - לעומת יהודי מול יהודי

אבל למחרת, כשבא משה שוב לרחוב היהודי וראה פתאם מראה של: "שְׁנֵי אַנְשִׁים עֹבְרִים נָצִים" כלומר: יהודים רבים ומתנפלים איש על רעהו, קרא בתדהמה: "אֶכֶן נוֹדַע הַדָּבָר" עכשיו, לצערי, אני יודע מהו אסונכם. שעה שצריך להתגונן מפני איש מצרי, אתם נרתעים, מסתלקים כפחדנים וטוענים כי אסור ליהודי להרים יד. כנגד זה, כשמדובר במריבות ובקטטות בין יהודים, בין אחים, אתם מתגלים לפתע כלוחמים אמיצים. וכמה נכונים הדברים גם בימינו. ■

רבי עזריה פיג'ו, בעל 'בינה לעתים' נותן הסבר עם מוסר השכל לקריאת התדהמה של משה: "אֶכֶן נוֹדַע הַדָּבָר" (שמות ב). והסביר: בשעה שיצא משה לראשונה אל אחיו וראה איש מצרי מכה איש עברי, "וַיִּפֶן פָּה נֹכַח וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ" (שם). יהודים עמדו סביב ואיש מהם לא חש לעזרת היהודי, היה סבור, שבודאי כך הם פני הדברים, משום שהיהודים אינם רגילים בקטטות. מטבעם אין הם מסוגלים להרים יד על איש ואפילו לא כדי להגן על אחיהם היהודי.

מעשי גדולים

משה רבנו

למשה הוסיפו את התואר 'רבנו' אחרי השם ולגדולי זמננו מקדימים את התואר 'רב' לשם

תורה, גדולתו נבעה מתוכו ועל כן ראוי להקדים את שמו לתואר 'רבנו'. אבל גדולי ישראל בדורות שלנו הגיעו למעמדם בזכות התורה שבם ועל כן ראוי שיקדימו התואר 'רב' לשמם. ■

שאלו את החתם סופר: למה לחכם וגדול בישראל בזמננו, מקדימים את התואר 'רב' לשם. ואילו אצל משה, רועה ישראל, רואים שהקדימו את שמו לתואר רבנו? והשיב: משה רבנו היה מורם מכל אדם עוד לפני מתן

הלכה

"אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ"

ממתי חייב אדם בשמירת יום טוב שני של גלויות?

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הִבְּאִים מִצְרָיִם אֶת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ" (שמות א). ראה: וכי בא הפסוק לומר לנו שבאו איש וביתו? אלא, שהפסוק בא ללמד אותנו, שפרשת "הִבְּאִים מִצְרָיִם" כלומר: שישבת הקבע בגלות, התחילה אצל בני ישראל ברגע שבאו למצרים "אִישׁ וּבֵיתוֹ". מרגע שבאו, חדלה הארעיות ודינם אינו עוד כדין מי שדעתו לחזור. ■

הרדב"ז מביא בתשובותיו: שאם אדם יוצא מארץ ישראל עם בני משפחתו ואפילו יציאה זמנית בלבד, דינו כדין מי שאין דעתו לחזור והוא חייב ביום טוב שני של גלויות.

וכולם תמהים: מהו המקור לקביעתו זו של הרדב"ז? ומשיב בעל ההפלאה: שהדבר נלמד מפרשת שמות. בפסוק נאמר: "וַאֲלֵה שְׁמוֹת

פרשת 'שמות'

"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָאֱלֹקִים הֲנֵה אָנֹכִי
בָּא אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתִּי לָהֶם אֱלֹקֵי אֲבוֹתֵיכֶם
שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם וְאָמְרוּ לִי מַה שְּׁמוֹ מַה אָמַר אֲלֵהֶם?"

בגלל כבודת הלשון, לא יכל משה לבטא שום שם מן השמות הקדושים.

ואוציאם מצרים.

מדוע משה רבנו מקטרג על עם ישראל?
אומר 'ספר החיים': (לאח המהר"ל מפראג) 'אפשר שגם מידת הדין

ומדוע זה קרה?

ה' רצה ללעוג למצרים ולהגדיל את כאב הלב שלהם. אם היה משה רבנו ניצל כמו שאר ילדי ישראל, ע"י מלאכי השרת שהטמינום באדמה והאכילום, כמובא בגמ': 'וכיון שמכירין בהן מצרים,

הרה"ג שלמה לוינשטיין מיוחד ל'גנזי המלך'

"ובני ישראל פרו וישרצו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אתם" (שמות א ז)

למה הכונה "במאד מאד"?

השואלת, מה נשתנו אלו מאלו? אין הכונה, להלשין עבד אל אדוניו וכן אל אביו. רק עיקר כונתה, כדי שתבוא התשובה מאת ה' יתברך על שאלתה, כי ודאי נשתנו ונשתנו, 'אלו באונס - ואלו ברצון'.

ודוגמא זו מצאנו במשה רבנו שאמר: "וכי אוציא את בני ישראל" וחלילה לו לרועה נאמן זה שמסר נפשו כמה פעמים על ישראל שיקטרג עליהם ויאמר שאינם ראויים להגאל. אלא משה רבנו רצה לשמוע את תשובת ה' יתברך שהשיב: "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על הקר הנה" (שמות ג יב).

באין להורגן ונעשה להם נס ונבלעין בקרקע ומביאין שוורים וחורשין על גבן שנאמר: "על גבי קרשו הרשים" (תהילים קכט ג) לאחר שהולכין, היו מבצבצין ויוציאין כעשב השדה, שנאמר: "רִבְכָה כְּצִמְחַת הַשָּׂדֶה נִתְתִּיף" (יחזקאל טז ז) (סוטה יא:), היו המצרים משלימים עם הדבר, שהרי כנגד מלאכים אין מה לעשות. אבל ה' סיבב שדוקא את משה, המצרים יגדלו, ולא עוד, אלא שגדל על ברכי פרעה בתוך ארמון המלוכה ולא עוד, אלא ששמו 'משה', שמן המים משיתיהו, כנגוד לגזירת פרעה.

אומר ה'חתם סופר': "מאד" יכול להתפרש גם ככסף, על דרך הכתוב: "וַאֲהַבְתָּ אֶת ד' אֱלֹקֶיךָ כְּכָל לְבָבְךָ וְכָל נַפְשֶׁךָ וְכָל מְאֹדְךָ" (דברים ו ה). ודורשים חז"ל: "וְכָל מְאֹדְךָ" 'בכל ממונדך'. (ברכות נד.) כל זמן שיעקב אבינו היה קיים, ואפילו פרק זמן לאחר מותו וכל זמן שהשבטים היו קיימים, בני ישראל לא עסקו בגשמיות, אלא התעסקו בעיקר בלמוד התורה וברוחניות. אך לאחר שמת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא, בני ישראל פרו והתעצמו. במה הם התעצמו? "במאד מאד"! כלומר בממון. עזבו את הרוחניות והתעסקו עם ענינים ארציים, שנאמר: "וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ אֲתָם". או-אז "וַיִּקֶּם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף" (שמות א ח).

"וַתִּבְאֵהוּ לְבַת פְּרַעֲה וַיְהִי לָהּ לְבֶן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מֹשֶׁה וַתֹּאמֶר כִּי מִן הַמַּיִם מִשִּׁיתָהוּ" (שמות ב י)

מדוע קראו לו 'משה' והלא שמו היה צריך להיות 'נמשה'?

אלא שבת פרעה התכונה שהוא יהיה 'משה' לאחרים, היינו: שיוציא את ישראל ממצרים. אלא ה' סיבב שכאשר שאלו אותה למה קראה שמו משה, היתה צריכה לענות 'נמשה' ולא 'משה', ולא השגיחו המצרים בהבדל.

וזהו גם סניגוריה לנו, שאע"ג שאנו מתרשלים עכשיו בעבודת ה' יתברך מסיבת דוחק הגלות וטרור הדעת, הנה ה' דן אותנו לפי מה שעתידים אנחנו לעבוד את ה' יתברך לאחר שיגאלנו ונבוא לידי מנוחה.
כלומר: משה רבנו רצה לעורר אצל ה' סניגוריה על ישראל. ה' גואלם

"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מִי אָנֹכִי כִּי אֵלֶּךָ אֶל פְּרַעֲה וְכִי אוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם" (שמות ג יא)

אומר רש"י: "וכי אוציא את בני ישראל ממצרים" ואף אם חשוב אני, מה זכו ישראל שתעשה להם נס

מעשה גדולים

וַיֹּאמֶר בִּי ד' שְׁלַח נָא בְיָד תְּשַׁלַּח. וַיַּחַר אַף ה' בַּמֶּשֶׁה

אמר מרן הרב שך זצ"ל: הלא התורה - לשון הוראה. ומדוע דברה התורה במשה רבנו, והודיעתנו שסרב בענוותנותו ללכת בשליחות המקום לגאול את ישראל. מה בקשה ללמדנו? אלא אף כאן גלומה הוראה והדרכה. שהמקבל על עצמו משימה לטובת הכלל, הרוחנית והגשמית, כמשה רבנו שנשלח לגאול את ישראל ולהנחילם תורה, עליו לעשות זאת ללא כל שקול אישי. כשלעצמו מעדיף היה להסתופף בבית המדרש וכל מעייניו בפעולתו, בלתי לה' לבדו.

וסיפר מה שמע מדודו, מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל: שכאשר נשלח ע"י הסבא מסלבודקה זצ"ל ליסד את ישיבת סלוצק, אמר לו הסבא קודם לצאתו. 'כדאי היה שתעלה לבית המוסר, ותלמד שעה מוסר'. וחשבתי לעצמי, אמר הגאון רבי איסר זלמן, שהוא טובע ממני יותר מדי. אברך צעיר הולך לפתוח ישיבה וכבר טובעים ממנו את כל ה'לשמה'. וסיים באומרו שאת כל הקשיים שהיו לו בסלוצק, תולה הוא בכך, שלא שמע אז לקול הסבא מסלבודקה ולא עלה ללמוד מוסר. וסיים מרן: באים אברכים מוכשרים, שקדנים ומעמיקים, נמרצים ופעילים שנועצים בי האם לפתוח ישיבה. ואינם יודעים כלל זה, שאם אינם בטוחים לחלוטין ב'לשמה', לא יוכלו לבטוח שתלווים סייעתא דשמיא במפעלם. ■

רמז

"וַתִּקַּח צִפּוֹרָה צוֹר וַתִּכְרֹת אֶת עַרְלַת בְּנֵהּ וַתַּגַּע לְרַגְלָיו וַתֹּאמֶר כִּי חֲתַן דָּמִים אַתָּה"

למה הכונה: "וַתַּגַּע לְרַגְלָיו"?

מסביר רש"י: 'שהשליכתו לפני רגליו של משה' להראות למלאך שהענין גמור וירפה ממנו.

אומר הירושלמי: (בדרים ג) שמרוב הלהיטות לעשיית המצוה כמעט והורידה צפורה את הבוהן של בנה, הגיעה עד רגליו בעת בצוץ המילה.

שואל הגר"ח קניבסקי שליט"א, על הירושלמי: לשם מה צריך לציין זאת?

מסביר הגר"ח קניבסקי: מה היתה העבירה של משה רבנו? ביטל מצות עשה ועל כך צריך להביא קרבן עולה, המכפר על בטול מצות עשה.

אומרת הגמרא: 'א"ר אלעזר: דם ניקוף, מרצה כדם עולה' (חולין ז:). אם אדם קבל מכה באצבעו, הדם שיורד, מרצה כמו דם של קרבן עולה, בתנאי שזה היה בדרך של עשיית מצוה!

ובמקרה שלפנינו היה צריך לעשות גם ברית מילה וגם להביא קרבן עולה. ולכן התורה מציינת את מעשיה של צפורה, להשמיענו שמצד אחד היתה כאן ברית מילה ומצד שני היה גם קרבן עולה. ■

- כדי שיעבדוהו.

"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה הִנֵּה אֲנִי בָא אֶל בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתִּי לָהֶם אֲלֵכֶי אֲבוֹתֵיכֶם
שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם וְאָמְרוּ לִי מַה שְּׁמוֹ מַה
אָמַר אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר אֲלֵכֶם אֵל מֹשֶׁה א-
הִי אֲשֶׁר א-הִי שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם" (שמות
ג יג יד)

מדוע משה שואל: "מה שמו מה
אמר אלהים"? מדוע לא יאמר להם משה
בפשטות, ה' שלח אותי?

מסביר ה'פנינים יקרים': משה היה
כבד פה, כבוד לשון וערל שפתים. ומכאן
שהוא לא יכול לבטא אותיות ד'ט'ל'נ'ת',
כי אלו הן אותיות הלשון (כבוד לשון). כמו
כן משה לא יכול להגות אותיות ב'ו'מ'ף',
כי אלו הן אותיות השפתים (ערל שפתים).
וכן את אותיות השינים ז'ש'ס'ר'ץ' (כבוד
פה).

מכאן שמשה לא יכול היה לומר שום
שם מן השמות הקדושים: לא 'אלוקים',
ולא ה' וכן לא ד', ואף לא צבקות, וגם לא
ש-וד-וי!

אומר משה: אני לא יכול להשתמש
באף שם משמות ה', ומה אומר להם?!
אמר לו ה': תאמר: "א-הִי אֲשֶׁר
א-הִי". את זאת אתה יכול לומר!

"וַשְׂאֵלָה אִשָּׁה מִשְׁכַּנְתָּהּ וּמִגֶּרֶת בֵּיתָהּ
כָּלִי כֶסֶף וְכָלִי זָהָב וְשִׁמְלַת וְשִׁמְתָם עַל
בְּנֵיכֶם וְעַל בְּנֵיכֶם" (שמות ג כב)

ה' מגלה למשה את אשר יקרה בתהליך
הגאולה. וה' אומר כי כאשר ישאלו בגדים
מהמצרים לפני היציאה, ישימו אותם על
הבנים והבנות.

אולם כאשר מגיע הרגע הגדול, לא
נאמר שבני ישראל שמו את הבגדים על
הבנים והבנות, אלא דוקא על החמורים,
כמו את שאר הרכוש. מדוע? "וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
עָשׂוּ כַּדְּבַר מֹשֶׁה וַיִּשְׂאֲלוּ מִמִּצְרַיִם כָּלִי כֶסֶף
וְכָלִי זָהָב וְשִׁמְלַת" (שמות יב לה).

מסביר ה'חתם סופר': כשבאו למצרים
לבקש, קבלו מהם שמלות, אך בינתיים,
במכת חושך מתו ארבע חמישיות מבני
ישראל והמצרים לא ידעו מכך. נמצא
שקבלו שמלות רבות, ולכן בלית ברירה
שמו על החמורים. ■

שו"ת חברותא

'גנזי המלך' מציג שאלות מעשיות שיש להן מענה בדפים הנלמדים במסגרת 'הדף היומי', עם ביאור 'חברותא'. למותר לציין שאין לסמוך על הנאמר בו לפסיקת הלכה

הוספת מלים בשתי הברכות הראשונות של שמונה עשרה

ולמרגו: שאף על פי שמוסיפים בראש השנה בתפילה דברים שאין אומרים אותם בשאר ימות השנה, בכל זאת, ב'ברכת אבות וגבורות' אין מוסיפים דבר. (וכעין זה כתבו גם הרמב"ן והר"ן).

וכתב הריטב"א: שיש לישב את מנהגנו לאומרן, משום שכבר בזמן המשנה היו נוהגים להוסיף מילים אלו וכונת המשנה היא לומר: שב'ברכת אבות וגבורות' אין חיוב בהוספה זו. אבל אם בא לאומרן, אין מוחים בידו.

ומדברי הריטב"א עולה, שתפילות אלו מזמן המשנה הן.

אך הרא"ש: (ברכות א סימן טו) כתב שהן מתקנת הגאונים ולכן אם לא אמרן, אינו חוזר. וכן נפסק להלכה בשלחן ערוך תקפ"ו ד' ושלא כדברי התוספות (ברכות יב ב) הסוברים שאם לא אמר 'זכרנו לחיים' חייב לחזור ולהתפלל.

ובמסכת סופרים: שנינו: שאומרים 'זכרנו לחיים' ו'מי כמוך אב הרחמים' אך ורק בשני ימים של ראש השנה וביום הכפורים, אבל בעשרת ימי תשובה וכל שכן בשאר ימים, אסור לו לאדם לשאול צרכיו בברכות הראשונות! אך כתב הטור: (תקפו), שהיום נוהגים לאמרן בכל עשרת ימי תשובה. ■

ולמרגו: שאף על פי שמוסיפים בראש השנה בתפילה דברים שאין אומרים אותם בשאר ימות השנה, בכל זאת, ב'ברכת אבות וגבורות' אין מוסיפים דבר. (וכעין זה כתבו גם הרמב"ן והר"ן).

ולכאורה, משמע מכאן שאין להוסיף אפילו את המילים 'זכרנו לחיים' וכן 'מי כמוך אב הרחמים' (וכן דעת מקצת מן הגאונים ובעל 'הלכות גדולות', המובאים בטור סימן תקפ"ו).

מערכת 'חברותא' מיוחד ל'גנזי המלך'

אלה: האם מותר לו לאדם להוסיף מילים בשתי הברכות הראשונות של שמונה עשרה?

תשובה: במסכת ראש השנה דף לב. שנינו במשנה את סדר תפילת המוסף בראש השנה ופותרת המשנה ואומרת: 'אומר אבות וגבורות. וקדושת השם וכולל מלכויות עמהן'.

ועמדו רבותינו הראשונים על השאלה: מדוע הוצרכה המשנה להזכיר שאומר תחילה 'ברכת אבות וגבורות' והרי כל תפילות העמידה בכל יום מתחילה בברכות אלה ולא היינו מעלים על הדעת שבראש השנה אין אומרים אותן ואם כן, מדוע טרחה המשנה לומר שמתחילים את תפילת המוסף של ראש השנה בשתי ברכות אלו?!

וכתב הריטב"א: שבאה המשנה

יעמדו על הברכה

זרע של קיימא לישראל בן עזיזה ורויית בת דבורה	רפואה שלמה למתילדה היום בת קנרה זיווג הגון לתהילה בת מתילדה
ברכה והצלחה לפליצה פינחס בן ילנדה	לעילוי נשמתן של אסתר בת בטינה גראציה בת אלאונורה
זיווג הגון לאילן חי בן ג'לסינה וברכה והצלחה לו ולשותפיו	לעילוי נשמת פנחס בן אהרון חזרה בתשובה לציפי בת מרגלית
זיווג הגון לפאברציו בן ג'וליה	ברכה והצלחה לאושר וחלום טוב בני מרים בתוך עם ישראל
רפואה שלמה למסעודה בת ליה	ברכה והצלחה ונחת רוח לסילוי יעקב בן ברונה
	זיווג הגון לברוך בן שרה

עמותת "סקרשי שמך"

נעש עבט צורים

שבולו עונג ושמחה

בחסדי ה' יתברך עלינו זכינו לאתן בשפת זכור פרשת "תצאה" ופורים נופש גפוש וחזקון באוירה נפלאה לכל המשפחה תארוח יתקיים על פנים פנסיון מלא פול סעודה מלוח מלכה במחיצ' וסעודה פורים באום ראשון פיד המלך

לידים פעילות מוגנות עם מדריכים עבודות יצירה פרסום ומתקנים מופע הפעלה עם נתן הליצן ובנסוף אהוב הלידים דוד המקוין

האירוע יתקיים אי"ה מיום שישי י"ב אדר 2/3/07 עד יום ראשון י"ד אדר 4/3/07 במלון גולדן סוליס באר שבע (פרדיס נגב לשעבר)

- בהשתתפות:**
- * הרה"ג מופה הרבנים הפה של ב"ש
  - * הרה"ג יהודה דרעי שליט"א
  - * הרה"ג מופה הרבנים
  - * הרה"ג זמיר פתן שליט"א
  - * אטרקציה בהשתתפות משמח הלבבות
  - * את השבת יענים בקולו המיוחד גדול החוננים והפייטנים בארץ ובעולם
  - * יחפאל נהרי היז

לפרטים והרשמה: 050-3676353, 054-4740984

הכינו למעמד הבא באצטדיון רמת גן!
 כל הממלא הוראת קבע זו על סך \$28 זכאי לשני כרטיסים
 חינם לאירוע הבא בנוסף לכל ההטבות המפורטות כאן

להרויח בגדול!

בתכנית כח כפלים! מכספי מעשר \$28

ותקבלו:

- חינם!** טיול לאתרים בבעון
- חינם!** סוף שבוע שטיי שבת עם הרב אמנון יצחק
- חינם!** קלטות וידאו, CD, טייפ, ספרים
- חינם!** מגויי שנתי לנתון 'ארבע כפופות'
- חינם!** מגויי שנתי ל'גנזי המלך'

הוראה לחיוב חשבון לתוכנית "כח כפלים" למעמד שנה עניינים

תאריך: _____

לפניו בנק _____ חתומת הבנק _____ מסי הכניס _____

א. אנו/הח"מ יש בעלי/החשבון _____ טלפון _____ מסי' ה'תו/ת.מ. _____

ר"ח _____ מסי' איר _____ מיקוד _____ סל. ביה' _____ מלאכות _____

עם חשבון בנק: סוג חשבון _____ קוד מסלקה _____

מספר _____ סניף _____

2 | 3 | 9 | 2

אסמכוא / זמן פורדי שול והלמו בבנקדי.

לדוח בתאריך: _____

דמי כניסה _____

חתימת בעל/החשבון: _____

10 ש"ח

הודעה חשובה!!!

כל המעוניין לקבל
 ברכה מהרב
 מתבקש להתקשר לאחד
 מהטלפונים הבאים:

'שופר ניוזטל'

054-400-7779

052-999-7779
 057-3777779
 050-800-7779

אין להתקשר למשרד 'שופר' בענין זה

יאמת או שקר

הרב

אמנון יצחק שליט"א

ביום ראשון כד' בטבת 14/01/07
 השערים יפתחו ב-19:30 תחילת התוכנית ב-20:00

הרצליה

לקאסה בעיר - רחוב בן גוריון 2 מרכז לב העיר פינת סוקולוב

© כל הזכויות שמורות לארגון "שופר" ההרצאות מאובטחות

שדור חי באתר וב'שופר ניוזטל' 0544-007779

WWW.SHOFAR.NET

לרגל הופעתו הקרובה של העתון היומי

The News

מבצע פרסום!

פרסום ב-80,000 עיתונים במחיר מדהים
פרסום מודעה 1 וקבל 4 חצאים חינם
סה"כ 5 פרסומים ב-6,500 ש"ח בלבד + מע"מ

דרושים מוכרים בשכר או באחוזים

פרסום של עמוד שלם בעתון השבועי 'ארבע כנפות'
יזכה את המפרסם בבונוס של 4 חצאי עמודים ב-4 עתונים
יומיים נוספים ב-'THE NEWS' באותו שבוע חינם.

- המחירים הינם למודעות מוכנות לדפוס (גרפיקה מוכנה).
- פרסום המודעות בכפוף לאישור הועדה הרוחנית של העתון.
- תשלום 30 יום, למבצע זה בלבד.

למעוניינים: 03-6777779 שלוחה 208
פלאבון 050-6500666 בקם 03-6768833